

Dr. habil. PaedDr. Ing. István Szóköl, PhD., Ing-Paed IGIP
Pedagogická fakulta Trnavskej Univerzity v Trnave,
Katedra školskej pedagogiky
Priemyselná 4, 918 43 Trnava
istvan.szokol@truni.sk

OPONENTSKÝ POSUDOK

na habilitačnú prácu

Meno a priezvisko autora: PaedDr. Ing. Kateřina Bočková, Ph.D., MBA

Názov habilitačnej práce: Domáci vzdelávaní

Odbor habilitačného konania: Odborová didaktika

Oponentský posudok na habilitačnú prácu PaedDr. Ing. Kateřiny Bočkovej, Ph.D., MBA v rámci konania k získaniu vedecko-pedagogického titulu docent v odbore habilitačného konania Odborová didaktika vychádza z predloženej habilitačnej práce na tému „Domáce vzdelávanie“ v rozsahu 138 s., pričom obsahuje okrem úvodu a záveru deväť kapitol.

Aktuálnosť témy a štruktúra práce

Autorka habilitačnej práce sa v predkladanej monografii zaoberá predstavením domáceho vzdelávania v Českej republike, pričom poukazuje aj na rozdiely v domácom vzdelávaní v rámci Spojených štátov amerických a Európou. Téma domáceho vzdelávania je veľmi diskutabilnou témou či v domácom prostredí, na Slovensku, tak aj v zahraničí. Názory odborníkov na túto tému sú rôzne, avšak bezpochyby domáce vzdelávanie popri mnohých negatívnych stránkach má aj svoje opodstatnenie. Štruktúra práce je logicky spracovaná, autorka poukazuje na historický vývoj domáceho vzdelávania, poukazuje na zákony v Českej republike ako aj na rôzne formy domáceho vzdelávania. Predkladaná práca je však prácou teoretickou a absentuje vlastný výskum autorky, ktorá poukazuje na výskumy iných odborníkov.

Hodnotenie obsahovej stránky

V rámci prvej kapitoly habilitantka opísala domáce vzdelávanie, pojem, systém, funkcie. Domáce vzdelávanie je v rámci Českej a Slovenskej republiky často diskutovanou témou. Je to aj kvôli tomu, že klasické štátne školy v metódach vyučovania, v prístupe k žiakom často zaostávajú za želaným výkonom zo strany rodičov. Individualizovaný prístup k žiakom, diferencované vyučovanie, ako aj celý podporný systém vzdelávania je v rámci Českej, ako aj Slovenskej republiky v úplných počiatkoch. V kontexte domáceho vzdelávania autorka opisuje zákony platné na domáce vzdelávanie, takisto aj podmienky, ktoré rodičia musia splniť pri podávaní žiadosti. V podkapitole legislatívneho ukotvenia domáceho vzdelávania sa približuje pojem homeschooling, jeho legislatívne pozadie. Opisuje spôsoby, ako môže rodič plniť vzdelávanie svojho dieťaťa. Autorka však poukazuje aj na viaceré pojmy v rámci vzdelávania, ako napríklad deschooling.- odškolenie, metódy vzdelávania, ako: unschooling,

prvky Montessori, vyučovanie matematiky inak- Hejneho metódou, metóda genetického čítania, a iné. Formy skúšania a preverovania vedomostí sú takisto súčasťou tejto podkapitoly, ako napr. testy, portfóliá a iné moderné formy skúšania. Podkapitola 1.2.1 sa zaoberá prihláškou dieťaťa na individuálne vzdelávanie. Autorka správne opísala celý priebeh, odkazujúc sa na platné legislatívne zázemie. V rámci tejto podkapitoly sa opisuje aj legislatíva na Slovensku, ktorú však autorka opisuje strašne sporadicky, bez širšieho kontextu a opisu. Pravdou je, že systém domáceho vzdelávania, ako aj systém podporných opatrení, prístup je v dvoch krajinách rôzny, takže ho autorka mohla opísať aj obsiahnejšie. V podmienkach domáceho vzdelávania sa spomína celý proces vzdelávania, od povolenia, po priebeh až zrušenie individuálneho vzdelávania dieťaťa. Dôležitou súčasťou celej prvej kapitoly je aj hodnotenie výstupov domáceho vzdelávania, ako aj financovanie domáceho vzdelávania- nakoľko táto forma zvyšuje finančné náklady danej rodiny.

Druhá kapitola predkladanej monografie sa zaoberá vývojom individuálneho vzdelávania, ktorý autorka porovnala z pohľadu československej legislatívy s viacerými autormi zaoberajúcimi sa domácim vzdelávaním. V rámci individualít vo vzdelávaní sa opisujú v krátkosti rôzne kultúry, ako napríklad starožidovská, kultúra starého Grécka a Ríma, obdobie stredoveku, renesancie. Autorka sa zaoberá aj opisom individuálneho vzdelávania v porovnaní s rôznymi obdobiami- obdobie 17ho a 18 storočia, obdobie 19ho a 20ho storočia až po súčasnú podobu domáceho vzdelávania. V ďalšej časti sa autorka zaoberá motiváciou rodičov a opisuje dôvody a fakty, ktoré si rodičia vyberajú pre domáce vzdelávanie svojich detí. Za hlavný dôvod autorka opisuje veľkú nespokojnosť s verejným školstvom, pričom sú rodičia presvedčení, že dokážu lepšie zabezpečiť vzdelávanie svojich detí. Za ďalší dôvod sa považuje zmýšľanie rodičov o dôležitosti odovzdania morálnych hodnôt svojim deťom a myslením si, že vzdelanie pre svoje deti vedia v lepšej kvalite odovzdať, ako by to robila štátna inštitúcia. V poradí štvrtá kapitola sa zaoberá akademickou spôsobilosťou rodičov. Autorka opisuje, aké vzdelanie je potrebné pre rodiča pri podávaní žiadosti na domáce vzdelávanie pre prvý, či v druhý stupeň vzdelávania. Za najväčší nedostatok však považuje, že väčšina rodičov nemá pedagogické, ani psychologické vzdelanie. V podkapitole 4.1 sa autorka zaoberá stigmatizáciou rodín realizujúcich domáce vzdelávanie, čo v prvom rade znamená negatívne hodnotenie a je úzko prepájané s pojmom identita. Potreba socializácie je jednou z potrieb dieťaťa, pričom vieme, že primárna sa deje v rodinnom prostredí a sekundárna v škole, medzi spolužiakmi. Autorka opisuje dôležitosť socializácie v školskom prostredí, čo je aj jedna z negatívnych stránok domáceho vzdelávania.

Piata kapitola sa zaoberá pedagogickými princípmi a stratégiami domáceho vzdelávania. Každá rodina sa rozhoduje pre domáce vzdelávanie z rôznych dôvodov: niektorí kvôli šikanovaniu detí, ďalší kvôli vrcholovému športovaniu svojich detí, iní zase kvôli špeciálnym vzdelávacím potrebám dieťaťa. Samozrejme, dôvodov môže byť veľa, autorka spomína tie najčastejšie. V tejto časti sa predstavujú aj rôzne výskumy odborníkov na danú tému- napr. na kritické myslenie a kreativitu, na slovné hodnotenie, vzťahovú interakciu, alebo socializáciu. Ďalšia podkapitola sa zaoberá priebehom domáceho vzdelávania, kde sa predovšetkým vyzdvihuje dôležitosť individuálneho prístupu k dieťaťu. Individuálny prístup, diferenciacia vo vzdelávaní sú metódy, ktoré zvyšujú efektivitu práce učiteľa a kvôli čomu je domáce vzdelávanie čoraz populárnejšie. Potreba reformy vzdelávacieho systému v našich krajinách je prioritou v rámci skvalitnenia školského systému. Rolou rodiny v domácom prostredí sa zaoberá ďalšia podkapitola monografie, ktorá považuje rodinu za základ emočnej stability dieťaťa. Takisto jednotlivé funkcie rodiny majú nezastupiteľný vplyv na život dieťaťa. Za

nosnú časť celej monografie považujem aj v poradí šiestu kapitolu, ktorá sa zaoberá výhodami a nevýhodami domáceho vzdelávania. Autorka tu korektne opísala a zhrnula od viacerých autorov spomínané výhody a nevýhody domáceho vzdelávania. Autorka sa kriticky, ale reálne stavia k problematike individuálneho prístupu v porovnaní s dôležitosťou socializácie. Hlavnou myšlienkou je, že škola nesocializuje žiaka iba pozitívne. Učí sa a získava aj neželané kompetencie. Pri akademickej úspešnosti sa spomína, že viac, ako polovica žiakov, ktorí sa zúčastnili domáceho vzdelávania je akademicky úspešnejšia, ako žiaci študujúci na verejných školách. Posledné roky sa mnoho odborníkov zaoberá úspešnosťou domáceho vzdelávania, robia sa výskumy, porovnávanie výsledkov.

Ďalšia, v poradí siedma kapitola sa zaoberá domácim vzdelávaním v zahraničí, pričom opisuje domáce vzdelávania vo viacerých krajinách sveta. Predovšetkým opisuje legislatívne zázemie domáceho vzdelávania vo vybraných krajinách sveta, ako napríklad v Spojených štátoch Amerických, v Európe, presnejšie vo Veľkej Británii, vo Francúzsku, v Nemecku, v Taliansku, Rakúsku, vo Švédsku a v mnohých ďalších krajinách. Autorka sa tu zameriavala predovšetkým na rozdiely v ponímaní domáceho vzdelávania doma a v zahraničí. Domáce vzdelávanie je v nich opísané stručne, ale jasne. V celej ôsmej kapitole autorka opisuje výskumy v oblasti domáceho vzdelávania, avšak od rôznych odborníkov a výskumníkov. V rámci predkladanej habilitačnej práce mi absentuje autorkin pohľad na domáce vzdelávanie v domácom prostredí, jej vlastný výskum- s určením cieľa výskumu, výskumným problémom ako aj celou metodikou výskumu, vrátane zistených výsledkov a návrhov riešení.

V poslednej kapitole sa opisuje domáce vzdelávanie v škole Brezová, ktorá je jednou zo základných škôl, ktorá podporuje svojich individuálne vzdelávaných žiakov a ich rodičov. Autorka odborne a precízne sformulovala priebeh individuálneho vzdelávania v školách Brezová, ako aj ich celý podporný systém, ktorý pomáha prácu rodičov. Takáto pomoc je aj v rámci programu LMS Moodle, alebo E-žakovka, online hodiny pre žiakov. Takáto škola by mohla byť etalónom pre ostatné školy v oblasti podpory svojich žiakov, ako aj rodičov. Domáce vzdelávanie je veľakrát považované za vhodnú alternatívu školského vzdelávania. Autorka komplexne a jasne opísala teoreticky celý systém domáceho vzdelávania, ako aj priebeh, podmienky, legislatívne zázemie.

Hodnotenie formálnej stránky

Habilitačná práca z formálnej stránky splňa kritéria na takýto typ práce. Odkazy, citácie, ako aj zoznam použitej literatúry sú spracované podľa normy STN ISO 690. Použitá literatúra je z relevantných, aktuálnych zdrojov s využitím dostatočnej domácej aj zahraničnej literatúry. Jediný menší formálny nedostatok vidím v redundanciách, napr. v prvej a siedmej kapitole.

Prínos práce

Habilitačná práca má viacero prínosov pre pedagogickú prax, ako aj pre odborovú didaktiku. Za jedným z hlavných prínosov považujem komplexný opis domáceho vzdelávania s uvedením pozitívnych, ako aj negatívnych stránok, takisto podrobný opis legislatívneho zázemia s celým procesom, priebehom a ukončením tohto typu vzdelávania. Za pozitívne považujem aj porovnanie systému domáceho vzdelávania s ostatným krajinami Európy, ako aj opis procesu domáceho vzdelávania v Spojených štátoch Amerických. Je potrebné pochopiť, že školský systém sa borí v mnohých systémových problémoch, kvôli ktorým si rodičia čoraz viac vyberajú možnosť domáceho vzdelávania a bez komplexného, systematického riešenia

problémov sa bohužiaľ ku kvalitnejšiemu vzdelávaniu nedostaneme. K systémovým zmenám patrí inovatívny prístup k žiakom- individualizovaný, inkluzívny s možnosťou využitia podporných tímov vo vzdelávaní.

Otázky k habilitačnej práci:

1. Ak by ste spravila vlastný výskum, v oblasti domáceho vzdelávania, na čo by ste sa presne zamerala – cieľ výskumu, popr. hypotézy výskumu? Opíšte prosím metodologicky Váš výskum.
2. Ktoré nedostatky domáceho vzdelávania považujete za najväčšie, vysvetlite dôvody.
3. Na str. 110 píšete o dôležitosti učiteľovej vzdelanosti a šikovnosti- v čom by mal byť výnimočný jeden učiteľ v 21.storočí? Stačí iba premyslený profesijný rozvoj?

Záver:

Vzhľadom na uvedené skutočnosti konštatujem, že posudzovaná habilitačná práca spĺňa požiadavky kladené na tento typ kvalifikačnej práce a preto ju hodnotím kladne. Prácu odporúčam na obhajobu pred Vedeckou radou VŠ DTI v Dubnici nad Váhom. Po jej úspešnom obhájení navrhujem udeliť PaedDr. Ing. Kateřine Bočkovej, Ph.D., MBA vedecko-pedagogický titul

„docent“

v odbore habilitačného a inauguračného konania Odborová didaktika.

V Trnave, 10.01.2024

Dr. habil. PaedDr. Ing. István Szököl, PhD., Ing-Paed IGIP